

KUR'AN'A GÖRE ARAŞTIRMALARI

DESTEK YAYINLARI: 1359
DİN: 5

HÜSEYİN ATAY / KUR'AN'A GÖRE ARAŞTIRMALAR I

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Melih Atay
Editör: Ömer Faruk Atay
Son Okuma: Metin Civek
Kapak Tasarımı: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Atay Yayıncılık: 1.-5. Baskı
Destek Yayınları: 6. Kasım 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-828-2

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

Hüseyin Atay

.....◆.....

Kur'an'a Göre Araştırmalar

Doğrudan Kur'an'a
Başvurduğumuzda
Düzeltilebilecek Hükümler

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BASKI İÇİN ÖNSÖZ	7
İKİNCİ BASKI İÇİN SUNUŞ	9
ÖNSÖZ	11
DOĞRUDAN KUR'AN'A BAŞVURDUĞUMUZDA DÜZELTİLEBİLECEK HÜKÜMLER	20
KADER	23
BOŞANMA	26
KADININ ŞAHİTLİĞİ	33
HAYIZLI KADININ ORUCU	36
ABDEST YALNIZ NAMAZ İÇİNDİR	39
ORUÇTA KEFARET YOKTUR	42
KUR'AN OKUMAK İÇİN HİÇBİR ŞART YOKTUR	44
DİNDE ZORLAMA VE ZORLANMA YOKTUR	52
MİRAÇ OLAYI	66
HZ. İSA ÖLMÜŞTÜR	74

BİLİM (İLİM) VE İMAN	77
HAVA (EĞİLİM) VE HEVESE (ÇEKİCİ) UYMA	81
BİLİM (İLİM) VE AMEL (İŞ)	84
MÜSLÜMAN KADININ YAHUDİ VEYA HRİSTİYAN ERKEKLE EVLENMESİ	87
TEYEMMÜM YERİNE ABDEST ALMA	91
KUR'AN'DA NESİH YOKTUR	93
KUR'AN'DA EŞCİNSELLİĞİN HÜKMÜ	99
TEHECCÜD GECE KUR'AN OKUMAKTIR	104
KADININ SESİ HARAM DEĞİLDİR	109
DİZİN	125

ÜÇÜNCÜ BASKI İÇİN ÖNSÖZ

Bağdat'ta öğrenciliğim sırasında bir hadisi şerif okumuştum. “Bu milletin ilki ne ile düzelmişse sonu da onun ile düzelir. O da Kur'an'dır.” Hiç aklımdan çıkmadı. Bağdat İlahiyat Fakültesi'ni bitirip Türkiye'ye döndüm, bir buçuk yıl yedek subaylığımı yaptım. Ankara İlahiyat Fakültesi'nde İslam Felsefesi asistanı oldum, doktoramı verdim, doçent oldum, profesör oldum, dekan seçildim. Bu hadis hiç aklımdan çıkmadı. Bütün bu aşamalarda ne yapabileceğimi düşündüm. Önce dinin yanlışlardan nasıl ayıklanacağına dair bir rapor kaleme aldım. Yaşar Nuri Öztürk ile tanışınca ona raporumdan bahsettim. Daha ben raporu basmadan o gazete köşesindeki yazılarında rapordan söz etti. Böylece Doğrudan Kur'an'a başvurduğumuz zaman düzeltilebilecek fıkıh hükümleri raporunu Kur'an'a Göre Araştırmalar seri kitabının ilki olarak

yayımladık. Aslında Kur'an'a Göre İman Esaslarının Tespiti ve Müdafaası adında yazdığım doktora tezimde "Kur'an'da kadere iman olmadığını" tespit etmiş ve 1961 yılında basmıştım. 1993 yılında Kur'an'a Göre Araştırmalar kitaplarım basıldı. İnegöl'den bir kuaför hanım, kitapları okuduktan sonra bana bir mektup yazmıştı ve "şimdi daha çok Müslümanlık yapabileceğimi öğreniyorum" diyerek teşekkür etmişti. Ben de bu hanıma teşekkür ettim. Benim yapmak istediğimi benden çok daha iyi bir cümle ile deyimlemiş oldu. Bu seri beşinci sayıya kadar çıktı ve çok rağbet gördü. Türkiye'nin içinden ve yurt dışından devamlı isteniyor. Birkaç yıl başka kitaplar, makaleler yazmak ve basmak mecburiyetinde kaldım. Şimdi, daha önce verdiğimiz bir sözü de yerine getirerek altıncısını baskıya hazırladık. Bütün okuyuculara teşekkür ederim. Daha çok Müslümanlık yapmaya inşallah devam edeceğiz.

Hüseyin Atay

İKİNCİ BASKI İÇİN SUNUŞ

Kur'an'a Göre Araştırmalar serisi umduğumdan çok ilgi topladı. Toplumun böyle bir atılıma muhtaç olduğunu hayatım boyunca sezinledim. Çünkü ben de iki yüz yıldan beri yeni atılım yapanları izledim.

Şimdiye kadar beş kitabını çıkardığım bu serinin okuyucuları, altıncısını sormaya başlamaları ile çok güzel ve ileriye itici bir arzu ortaya koymuş oluyorlar. Buna mukabil ben de dersler, toplantılar, sempozyumlar, raporlar yanında, basılmamış ve eskiden basılmış kitaplarımı da yeniden basmayı düşünüyorum. Açıklamalı bir Kur'an çevirisi, Kur'an'ın felsefi ve etimolojik sözlüğü, Kur'an felsefesi gibi eserler de eskiden beri programımda olduğu hâlde onlara henüz gerekli vakti ayıramadım.

Okuyucularımdan Allah razı olsun, çok övücü ve iyi niyetli mektuplar alıyorum. Dertlerine derman olduğumdan dolayı çok memnunum. Yalnız, sözlü ve yazılı olarak yapılan itirazlarda şunu gördüm. Konuyu iyi okumamışlar, okumuş olsalar o itirazları yapmayacaklardı. Onun için okuyucularımdan konuyu iyi okuyup bir bütünlük içinde değerlendirmelerini rica edeceğim. Herhangi bir soru sormanın izne tabi olmadığını bildirmek isterim.

26.12.1995

ÖNSÖZ

Kur'an-ı Kerim, Yüce Allah'ın Cibril vasıtasıyla Hz. Muhammed'e gönderdiği vahyin kitap hâline getirilmesinden meydana gelmiştir. Bunun için ona Allah'ın keliması (sözü), tebliği denmektedir. Kur'an, bu tebliğe "İslam Dini" demiştir. Kur'an-ı Kerim, Yahudilerin din kitabı Tevrat'tan ve Hristiyanların din kitabı olan İncil'den iki temel farkla ayrılır.

Birinci fark, Tevrat ve İncil, peygamberleri zamanında yazılmamıştır, uzun bir süre sonra yazıya geçmiştir (Tevrat beş yüz, İncil yüz, yüz elli yıl sonra). Bu durum, Yahudi ve Hristiyan âlimlerince de bir gerçek olarak kabul edilmektedir. Yazıya geçirilene kadar da ezberden, ağızdan ağıza nakledilerek rivayet edilmiştir. Bundan dolayı, bu kitaplardaki Allah'ın sözü olan vahiy ile elçilerin ve âlimlerin sözlerini birbirinden

ayırma imkanı kalmamıştır. Bu imkansızlık, o kitapların kendilerinin dışında bir ölçüye yani Kur'an'a vurulması ile ortadan kalkmıştır. Onlardaki vahiy ve gerçeklik payı Kur'an'a uygunlukları ölçüsünde düşünülebilir.

Yüce Allah, Hz. Muhammed'e Kur'an-ı Kerim'i vahyederken, Muhammed'in çok dikkatle dinlemesini, Cibril vahyi okurken kendisinin de unutmamak için dilini ivedilikle hareket ettirmesini yasaklamıştır. Bilindiği gibi öğrenciler hocaların sözlerini unutmamak için daha hocanın sözü bitmeden tekrarladıkları gibi Hz. Muhammed'in de unutmamak için dilini ivedilikle hareket ettirmesini yasaklamıştır.

“Acele edip dilini kıpırdatma. Doğrusu, onu toplamak ve onu okumak Bize düşer. Biz onu okuduğumuz zaman, okunmasını izle. Sonra doğrusu, onu açıklamak Bize düşer.”¹

Tanrı'nın daha önceki peygamberlere gönderdiği vahiyler titizlikle sağlamlaştırılmadığından yorumcuların sözlerinin karıştığı Tevrat'ta görülmektedir. Kur'an'dan sonra peygamberliğin kaldırılacağını ve vahyin kesileceğini bildiği için Kur'an'ın değişmeden Hz. Muhammed'e bildirdiği gibi insanların elinde olmasını güvence altına almıştır. Bunun için burada Tanrı'nın gönderdiği vahyin güvence altına alınması için üç buyruk vermiştir. Birincisi, Kur'an'ın Hz.

---

1. Kıyamet 75/16-19.

Muhammed'in gönlünde toplanması; ikincisi, onun okunması; üçüncüsü, onun açıklanmasıdır. Tanrı, Hz. Muhammed'in iyi dinleyen bir öğrenci olmasına özen gösteriyor; vahiy gönderilmesi bitmeden acele ederek, herhangi bir eksik algılamaya engel olması için gerekli uyarıyı yapıyor.

“Vahiy sana tamamlanmadan önce Kur'an'ı okumaya ıvecenlik etme.”²

Ayrıca vahiy, yazılıp-okunan kitap olduktan sonra daha saf ve arı olarak anlaşılması için okunacak zamanı da Hz. Muhammed'e öneriyor. Burada Kur'an'ın yalnızca tespiti ve güvende olmasına değil ayrıca anlaşılmasına da vurgu yapıyor.

“Gecenin az bir bölümünde, yarısında ya da yarısından önce veya yarısından sonra kalk ve ağır ağır Kur'an oku.”³

Diğer fark ise Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed zamanında yazıya geçirilmiş ve Hz. Muhammed onu birkaç defa bizzat kontrol etmiştir. Bu tarihî bir olay olup inanan inanmayan herkes tarafından kabul edilmektedir. Hz. Muhammed arkadaşlarına yani sahabeye kendi sözünü yazmayı yasaklamıştır. Bu sebeple Kur'an'a Hz. Muhammed'in sözü karışmamıştır.

---

2. Tâ-Hâ 20/114.

3. Müzzemmil 73/2-4.

- Kur'an-ı Kerim her şeyden önce bilime ve düşünmeye önem verir. Getirdiği esasları bilime ve akli ilkelere dayandırır. Bunun anlamı şudur: Kur'an'ı aklın ve bilimin ilkelerine göre anlamak gerekir. Akla, bilime ve mantığa aykırı gelen Kur'an'a da aykırı düşer. Bunun için Kur'an, kendi ilke ve hükümlerinde çelişki olmadığını açıkça ortaya koyarak, herkesi aklını çalıştırmaya, mantıklı ve tutarlı olmaya, sözünde, işinde çelişkiye ve tutarsızlığa düşmemeye çağırır. Münafıklık yapmamaya dikkat edilmesini ister. Bilimin, aklın ve düşüncenin tutarlılığı sonucunda hurafelere, saçmalıklara, densizliklere, aldatmacalara ve batıla sapılmamasını ister. Böylece insanın onurunu korumayı hedefler. Kur'an'ı anlamak için bilinmesi gereken bilimlere dair şöyle bir çerçeve çizmek yerinde olacaktır.

- Kur'an, Arapça olduğundan, onu iyi ve doğru anlamak için arap edebiyatını, Arapçanın etimolojisini, dil felsefesini, semantiğini, eski terimleri ile; sarfı, nahvi, iştikak bilimini, fıkhu'l-luğayı, belagati, beyanı, bedi'i iyi bilmek gerekir. Ancak, Arapça bilmeyenler bilmelidir ki, iyi bir tercümesine dayanarak Kur'an'ı anlamak ve bilim yapmak mümkündür. Müslüman olmak için Arapça bilmek de şart değildir.

- Mantık bilmek gereklidir. Bu da Kur'an ayetleri arasındaki anlam ilişkisini, bu ilişkilerin derecelerini ve ayetlerden çıkacak sonuçların öncüllerle (mukaddime) olan bağlantılarını tayin ve tespit etmek suretiyle elde

edilecek hükümlerin derecelerini tutarlı bir biçimde öğrenme imkanını ve hataya düşmemeyi sağlar.

- Usulî'l-fıkh Müslümanların icat ettikleri en önemli bilimlerdenidir. Bu bilim, anlama ve yorumlama ilkelerini, kurallarını, söylenen sözün gayesini, hükmünü, değişmezliğini veya değişkenliğini, şartlarını anlatır. Bu bilime 'İslam hukuk felsefesi' denmesi, gerçekleştirmek istediği hedeften dolayıdır. Aslında bu ad, anlamamanın ve yorumlamanın esasları manasındadır. Bu bilimi bilmeyenin bilimine güvenilmez.

- Kalam bilimi (teoloji) Kur'an'ın esaslarını felsefi bir şekilde açıklamaya çalışır ve Kur'an'ın felsefesini yapar. Allah - kainat - insan ilişkisini inceler. Bu, usulî'l-fıkhın esasını teşkil eder. Allah'ın varlığını, Kur'an'ın Kur'aniliğini ispat etmeye çalışır.

Bu bilimler, Kur'an-ı Kerim'in her ayetine uygulanabilecek temel bilimlerdir. Bunların dışında, Kur'an-ı Kerim'de değişik konuların zikredildiği ayetlerin o bilimlerin uzmanları ve âlimleri tarafından açıklanması gerekir. Mesela biyoloji, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, astronomi, jeoloji, fizik, kimya, tıp, veterinerlik, güzel sanatlar, siyaset, hukuk gibi bilim dallarıyla ilgili ayetleri, o bilimlerin uzmanları anlama, anlatma ve açıklama hakkına sahip olur. Bilimin gereği budur ve Kur'an'ı açıklayan her bilim Kur'an bilimlerine girer.

Usulî'l-fıkh biliminin konuları içinde İslam dinini öğrenmenin yöntemini bildiren bir alan da

bulunmaktadır. Bu alan, İslam dininin hükümlerini bildiren kaynakları ve bu kaynakların kullanılış tarz ve yöntemlerini anlatır. Usulî'l-fıkh biliminin birinci kuralı din hükümlerinin kaynaklarına ve onların sıralanmalarına aittir. Dinî bir hükmü öğrenmek için: a) Kur'an'a başvurulur. b) Eğer Kur'an'da yoksa hadise gidilir. c) Hadiste de yoksa içtihat yapılır.

Bu kural Muaz b. Cebel'in rivayet ettiği bir hadise dayandırılır. Bazı âlimler bu hadisin sağlamlığını tenkit eder. Ne var ki bu kural yalnız hadise dayanmıyor, Kur'an'daki bazı ayetler bu kuralı açıkça ifade ediyor. Bu kural çok önemli olup Kur'an'ın ruhunu ve felsefesini ortaya koyar. Şimdi bu konu üzerinde durmayacağız. Bu kuralın dayandığı ayetler şunlardır:

“Ey inananlar! Allah'a boyun eğin, elçiye ve sizden uzman olanlara uyun. Eğer, bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, eğer Allah'a ve sonraki güne de inanıyorsanız, onu Allah'a ve elçisine götürün. En iyisi budur ve sonuç bakımından en güzel olanı da budur.”⁴

“Başlarına güven veya korku konusunda bir iş gelse onu yayarlar. Eğer onu elçiye ve içlerinden onu bilen yetkililere götürseler, onlar onun ne olduğunu araştırıp bilirler.”⁵

Kur'an'da olan bir hüküm için başka yere gidilmez. Kur'an Allah'ın sözü ve kesin, itiraz götürmez din kaynağıdır. Kur'an'ın yorumlanmasına ve anlaşılma yön-

---

4. Nisa 4/59.

5. Nisa 4/83.

temine itiraz edilebilir. Bu anlama biliminin kurallarına tabidir.

Kur'an'ın anlaşılmasına yardımcı kaynak olarak hadisler de vardır. Yalnız, hadisler Hz. Muhammed zamanında kaleme alınmamışlar, ağızdan ağıza, ezberden nakledilerek rivayet edilmişler ve ölümünün üzerinden yüz yıla yakın bir zaman geçtikten sonra yazılmaya başlanmıştır. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim gibi şaşmaz, itiraz edilmez metinler değillerdir. Hz. Muhammed'in sözü olsa bile Kur'an ayarında sayılamazlar. Hz. Muhammed'in sözüne hadis, yaptığı işe ise sünnet denir. Sünnet ve hadis birleşince daha sağlam ve oldukça kesin bir hüküm ortaya çıkar. Ama birbirlerinden farklı olduklarında hükmün kesinliği yarıya iner. Sünnet ve hadisler genellikle uygulamalara dayanır; uygulamalar ise şartlara göre değişir.

Hz. Muhammed'in vefatından henüz otuz yıl geçmeden Müslümanlar arasında çeşitli sebeplerle ihtilaf- lar, ayrılıklar ortaya çıktı. Her bir grup kendini daha iyi Müslüman gösterip halkı kendi tarafına çekmek için hadisler (sözler) uydurup, onları Hz. Muhammed'e isnat etmeye başladı. Gruplar çoğaldıkça uydurma sözler (mevzu hadisler) de çoğaldı ve böylece sağlam hadislerle karıştı. İlk defa İmam Azam (ö.150/767) sağlam ve uydurma (mevzu) hadislerin birbirinden ayrılması üzerinde ciddiyetle durdu. Sonra büyük hadis âlimi İmam Buhari (ö.256/869) bu konu üzerine ömrünü vererek altı yüz bin hadisten yedi bin tanesini